

Länsstyrelsen
Västerbotten

YTTRANDE

2016-12-12

Diarienummer

300-7675-2016

1(7)

Näringsdepartementet
Enheten för it-politik
Sofia Knapp

Till sista utposten - En översyn av postlagstiftningen i ett digitaliserat samhälle (SOU 2016:54) Dnr N2016/05511/ITP, Länsstyrelsen Västerbotten

Länsstyrelsen i Västerbotten – här nedan kallad Länsstyrelsen - får härmed avge yttrande över slutbetänkande Till sista utposten. En översyn av postlagstiftningen i ett digitaliserat samhälle.

Sammanfattning

Länsstyrelsen uppfattar att utredningen gör en översyn av två olika delar; postverksamhet och narkotikabrottslighet och den samhällsomfattande postservicen.

Postverksamhet och narkotikabrottslighet

Länsstyrelsen anser att den utformning som postlagen har i dag innebär begränsade möjligheter för dem som bedriver postverksamhet att tillsammans med tull, polis och åklagare arbeta för att nå det narkotikafria samhälle som riksdagen antagit som mål i den nationella strategin för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020.

En mer riktad översyn behöver genomföras för att utveckla möjligheter för de brottsbekämpande myndigheterna att begränsa narkotikabrottsligheten i postflödet och samtidigt skydda individers personliga integritet bör genomföras

Den samhällsomfattande postservicen

Länsstyrelsen ser positivt på utredningens förslag att samhällsuppdragets omfattning bör förtydligas vad gäller när undantag från femdagarsutdelning får göras och var utdelning av postförsändelser ska ske. Ett förtydligande av samhällsuppdraget bör dock innefatta en tydlig miniminivå för postservicen i glesbygd där undantag från femdagarsregeln även i framtiden bör medges med stor restriktivitet. Länsstyrelsen anser att utgångspunkten måste vara en likvärdig postservice till alla vilket endast kan säkerställas med att minst en aktör har den samhällsomfattande postservicen. Vid avvägningar när undantag från femdagarsregeln kan göras är det särskilt viktigt att den enskilde mottagarens behov beaktas.

Även om digitala lösningar till stor del ersätter den traditionella posten är det viktigt att ha i åtanke att det fortfarande finns många individer som står utanför det digitala samhället. I de flesta glesbygdsområden är dessutom tillgången till ett bredbandsnät med hög överföringshastighet begränsad samtidigt som glesbygdskommuner även har en större andel mikroföretag som har stort behov av bra posttjänster.

Kommentarer

Kapitel 3 Bakgrund och gällande rätt

Regeringen eller myndigheten bör ha möjlighet att i en föreskrift bestämma vad den samhällsomfattande posttjänsten innebär. Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att ett tydligare regelverk avseende den samhällsomfattande posttjänsten skulle bidra till att rättssäkerheten för gles- och landsbygd ökar. Länsstyrelsen anser att ett förtydligande av samhällsuppdraget bör innefatta en tydlig miniminivå för postservicen i glesbygd där undantag från femdagarsregeln medges med stor restriktivitet. Den samhällsomfattande posttjänsten har stor betydelse för gles- och landsbygdens tillgång till grundläggande kommersiell och offentlig service och bör därför utgå ifrån den enskilde mottagarens behov.

Kapitel 4 Kartläggning av postmarknaden

I större delen av Norrland finns endast en verksam postoperatör (enligt karta sid 82). Det finns därför anledning att tro att marknaden inte kan tillgodose tillgången till postservice i gles- och landsbygd genom bland annat ökad samdistribution. Länsstyrelsen Västerbotten anser därför att det är fortsatt betydelsefullt med minst en aktör som har den samhällsomfattande postservicen.

Demografin förändras i gles- och landsbygd och följderna med åldrande befolkning blir att befolkningsunderlaget kan komma att minska. Det är därför särskilt viktigt med god postservice och att upprätthålla lantbrevbäring för att hålla hela Västerbotten levande med ökade möjligheter till nyinflyttning. Även om brevvolymin minskar så är det i och med e-handels växande betydelse av stor vikt att postutdelningen fungerar. E-handeln spelar en särskilt viktig roll i glesbygd där företag får möjlighet att konkurrera med tätortsnära företag. För att företag på glesbygd ska ha möjlighet att konkurrera med företag i befolkningstäta områden är det viktigt att de kan skicka sina leveranser på kort tid.

Kapitel 5 En samhällsekonomisk analys av postmarknaden och digitaliseringens effekt på den

Undantag från femdagarsregeln bygger på Postnords översyn av utdelning av post till hushåll i glesbygd där service till hushållen vägs mot kostnaden. Idag sker dessa förändringar av

utdelning i en förhandling mellan Postnord och de som berörs av förändringen. På grund av det förändringstryck som råder på postmarknaden i Sverige finns det anledning att anta att förutsättningarna för postservicen i glesbygd kommer att påverkas och fler förhandlingar mellan enskilda hushåll och Postnord kan väntas. Detta anser Länsstyrelsen är oroande och ser därför positivt på ett regelverk/föreskrift som hanterar den här typen av ställningstagande.

Kapitel 6 Tillgång till postal infrastruktur

Inga synpunkter

Kapitel 7 Tillsyn och uppgiftslämnande

7.4.6 Tystnadsplikt för uppgifter om brev men inte paket

Länsstyrelsen anser att det förslag betänkandet lämnar på ett tillägg i postlagen inte innebär en förändring gällande myndighetsansvaret.

Den som bedriver postverksamhet kan, enligt vad som anges i första stycket, utan krav på föregående begäran och om det föreligger konkret misstanke att brev eller försändelse som hanteras i postverksamheten innehåller misstänkt narkotika eller därmed jämförliga preparat, på eget initiativ lämna uppgifter som rör misstanke om brott till Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten eller någon annan myndighet som har att ingripa mot brottet.

Postbefordringsföretagen ska inte själva pröva om förutsättningarna för att lämna ut uppgifter är tillräckliga. Polisen och tullen ska ge dem klara förutsättningar för vad som menas med *föreligger konkret misstanke* och postpersonalen tar kontakt med myndigheterna endast för att delge information utifrån de givna förutsättningarna. Myndigheterna själva tar kontakt med åklagare eller polisiär förundersökningsledare som sedan gör en bedömning om eventuellt beslut om beslag samt öppnande av försändelse. Därmed ligger ansvaret kvar på myndigheterna.

7.4.10 Postnord ser uppenbara risker med ökade möjligheter till uppgiftslämnning

Länsstyrelsen vill klargöra att den föreslagna möjligheten för personal hos postbefordringsföretag att kontakta brottsutredande myndighet endast ska gälla vid konkret misstanke och att innebörden av vad konkret misstanke är ska förmedlas genom tydlig information från tull och polis, fördelaktigt genom upparbetade samverkansmöten med postpersonal. Således ligger bedömningen hos myndigheterna och inte postpersonalen.

Allmänheten får lämna in tips om pågående brottslig verksamhet. Postpersonal bör här kunna göra en orosanmälan kopplat till försändelser som kan innehålla narkotika. Det är dessutom något personalen på postutlämningsställen efterfrågar och något som är möjligt idag för personal som har avtal med speditörer som inte omfattas av postlagen.

2016-12-12

Diarienummer

300-7675-2016

Det bör skapas ett forum för postpersonal att ta kontakt med brottsutredande myndighet för att uppmärksamma pågående brottslig verksamhet, ett sådant skulle kunna generera en minskad oro hos personal som idag känner otrygghet och frustration inför de olika hotsituationer de utsätts för idag kopplat till narkotikaförsändelser. Personal utsätts inte endast för hot, utan riskerar även fysiska skador, då de hanterar försändelser som innehåller farliga substanser och där emballaget gått sönder.

7.4.11 Post- och telestyrelsen slår vakt om den personliga integriteten

Länsstyrelsen anser att skyddet för den personliga integriteten fortfarande kommer att vara aktuell om det föreslagna tillägget till lagrummet inkluderas i postlagen. Kontakt ska endast tas vid konkret misstanke av ett narkotikabrott och sker inte utan vidare då det inte är postpersonalen som ska göra bedömningar å myndigheternas vägnar. Ansvar och bedömning ligger kvar hos myndigheterna då det fortfarande är polisiär förundersökningsledare och åklagare som tar initiativ till vilka försändelser som ska undersökas. En skärpning av dessa myndigheters rutiner i sammanhanget med ytterligare kontroller skulle vare sig leda till en tryggare arbetsmiljö för postpersonalen eller ge ökade möjligheter för myndigheterna att bli uppmärksammade om pågående brottslig verksamhet.

7.4.12 Utredningens kommentar

Begäran om uppgiftslämnande är ett myndighetsansvar och kommer så även bli om föreslagets tillägg till lagen antas. I beslutsgången då postpersonal kontaktar myndighet som tar beslut om kontakt med förundersökningsledare som i sin tur tar beslut om beslag och öppnande sker en avvägning av intresset av att begränsa narkotikabrottsligheten och skyddet för den personliga integriteten.

Innehållet i eventuellt meddelande är inte intressant. Innehållet i försändelsen är det.

Försändelser som innehåller narkotika skickas inte endast över gränserna utan även i stor utsträckning inom landets gränser; polisens bedömning är att 90 % av handeln med droger som skickas med posten sker inrikes. Narkotikaförsändelser är således inte endast en problematik för tullverket utan det ligger även av högsta grad i polisens intresse att uppmärksammas om dessa försändelser. Säljare av narkotika på nätet använder sig av det krypterade Tor-nätverket (Darknet) som gör att de inte går att spåra. Man använder sig av kryptovalutan Bitcoin som gör att penningöverföringen inte heller går att spåra. När distributionen inrikes är helt skyddad så har polisen ytterst små möjligheter att komma åt handeln.

Länsstyrelsen utgår från att postlagens bestämmelser ändras så att tullen och polisen ges befogenheter som är tillräckliga för en effektiv samverkan i bekämpningen av narkotika i postflödet.

När det gäller Tullverkets möjlighet till lokala insatser finns endast verkkningsbara verktyg i södra Sverige i och med befintliga utväxlingskontor. För att förhindra spridningen av narkotikaförsändelser behövs ytterligare resurser hos dessa, alternativt fler utväxlingskontor i nordligare delarna av landet.

Slutligen ser länsstyrelsen med fördel att en utförlig utredning bör genomföras för att undersöka nuvarande problematik närmare. En översyn skulle även ge en tydlig signal att Sverige bedriver en politik som bygger på att begränsa både tillgång och efterfrågan i syfte att främja hälsa.

Kapitel 8 Den samhällsomfattande posttjänstens omfattning

Antalet avlämningsställen med undantag från femdagarsutdelning har ökat från cirka 900 till 974 mellan år 2014 och februari 2016 (sid 182). Av dessa återfinns 715 avlämningsställen i Norrland. Ökningen av undantag i Norrland oroar och med postutdelning färre dagar i veckan är det möjligt att viktig information inte når fram till adressaten i rätt tid, till exempel faktura med kort betaldatum eller meddelande om läkarbesök där sjukvården använder sig av information via brev. Samtidigt är en minskad postutdelning ett hinder i strävan efter en levande landsbygd och att fler ska kunna leva och bo utanför de större städerna och tätorterna, det gäller inte minst i Västerbotten.

Även om digitala lösningar till stor del ersätter den traditionella posten är det viktigt att ha i åtanke att det fortfarande finns många individer som står utanför det digitala samhället. I de flesta glesbygdsområden är tillgången till ett bredbandsnät med hög överföringshastighet begränsad samtidigt som det på glesbygden ofta bor fler äldre än i tätortsområden. Användningen av digitala tjänster är lägre bland äldre än genomsnittet. Begränsad tillgång till bredband tillsammans med individer som saknar förmåga att hantera den digitala tekniken talar emot en ökning av antal undantag från femdagarsregeln. Länsstyrelsen Västerbotten ser därför positivt på en tydligare reglering när undantag kan göras där den enskilde mottagarens behov är det primära.

Kapitel 9 Geografiska förhållanden och förutsättningar i Sverige

Länsstyrelsen delar utredningens slutsats att inrätta fastighetsboxar för flerfamiljshus framför att förlänga avstånd till lådsamlingar i glesbygd och minskade lantbrevbärlinjer. På så sätt behöver inte endast de nordligaste länen påverkas och Länsstyrelsen anser att det är en rimlig

lösning som bör framföras till postoperatör och tillsynsmyndighet och vara vägledande för framtiden.

Kapitel 10 De rådande behoven i ett digitaliserat samhälle

Post- och Telestyrelsens nyligen publicerade marknadsundersökningar av privatpersoners och mikroföretags behov av post visar att privatpersoners nöjdhet med sin postanordnings placering korrelerar med avståndet. Ju längre avstånd till postanordningen desto mindre nöjd är respondenten. Undersökningen visar även att nästan 80 procent av de som bor i områden med mycket låg tillgänglighet till service vill ha postutdelning fem dagar i veckan medan motsvarande siffra i områden med hög tillgänglighet bara är cirka 50 procent. Ju fler antal utdelningsdagar respondenterna svarat att de har behov av desto större blir konsekvenserna vid nedskärningar. Det finns ett missnöje bland privatpersoner och företag ute i glesbygd där utdelning inte sker fem dagar i veckan. Länsstyrelsen anser att det är nödvändigt att beakta denna analys utredningen gjort när reglering tas fram om när undantag från femdagarsregeln får göras. Privatpersoner och företag i glesbygd har ofta inga alternativ till service och det är därför viktigt att posttjänsten upprätthålls med en hög servicenivå.

11.2 Förtydligande av samhällsuppdragets omfattning

Länsstyrelsen anser att föreskrifter för under vilka omständigheter undantag får göras från femdagarsregeln inte får innebära en ökad försämring för gles- och landsbygd jämfört med idag, där framförallt norra Sverige är berörd. Med postutdelning färre dagar i veckan är det möjligt att viktig information inte når fram till adressaten i rätt tid, till exempel faktura med kort betaldatum eller meddelande om läkarbesök där sjukvården använder sig av information via brev.

Det måste vara tydligt formulerat hur det särskilda behovet av service ska avgöras och där medborgarnas behov av service ska vara det primära i förhållande till kostnadseffektivitet. Utgångspunkten måste vara att likvärdig samhällsomfattande postservice erbjuds alla.

En attraktiv och tillgänglig landsbygd förbättrar förutsättningarna för att människor ska kunna bo i glest befolkade områden. En bidragande faktor till att människor kan bo och verka på landsbygden är att det finns god postservice. Tillgänglighet till grundläggande service, där postservicen är inräknad, är en förutsättning för hållbar regional tillväxt. Är inte postservicen god kan det leda till utflyttning eller försämrade förutsättningar att bedriva näringsverksamhet.

Affärsverksamhet på landsbygden bygger ofta på dagliga postrutiner. Det kan både vara dyrt att föra över all administration till det digitala men också en omöjlighet på grund av att tillgång till bredband saknas. Tillgången till bredband med hög överföringshastighet är ojämnt fördelad

mellan tätorter och gles- och landsbygder. Länsstyrelsen anser därför att det är nödvändigt att breviddelning inte försämras på landsbygden.

11.3 Tillhandahållare av posttjänster ska lämna uppgifter på begäran

Länsstyrelsen Västerbotten har inget att invända mot att tillhandahållare av postservice åläggs att lämna uppgifter som sin verksamhet, som en kvalitetssäkring.

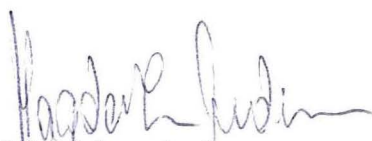
11.4 Tillgång till postnummersystemet

Inga synpunkter

11.5 Iakttagelser inför framtida översyn av postdirektivet

Försämringar i postgången kommer sannolikt främst att drabba delar av Norrland. Gles- och landsbygdskommuner har större behov av att kunna skicka och hämta paket, vilket kommer av att de har svårare att ta sig fysiskt till butiker än människor och företag i tätbefolkade områden samt i vissa fall begränsad tillgång till bredband. Företag på gles- och landsbygd har heller inte tillgång till alternativa leveransmöjligheter, som t.ex. budfirmor, på samma sätt som i tätortsområden. Glesbygdskommuner har även en större andel mikroföretag som har stort behov av bra posttjänster. Länsstyrelsen ser en risk att de förändringar som föreslås blir ett konkurrenshinder till nackdel för glest befolkade områden.

Beslut om detta yttrande har fattats av landshövding Magdalena Andersson. I handläggning har länsamordnare Tony Bohman samt verksamhetsledare landsbygdsutveckling Marika Linder deltagit, medan handläggare landsbygdsutveckling Maria Larsson varit föredragande.

Magdalena Andersson
Landshövding

Maria Larsson
Handläggare landsbygdsutveckling